

Heikkamavuoma SE0820471

Bevarandeplan Natura 2000-område

Länstyrelsen
Norrbotten

Titel: Heikkamavuoma SE0820471
Bevarandeplan Natura 2000-område.
Diarienummer: 511-11944-2017
Omslagsbild: Sara Backeus
Kontaktuppgifter: Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå
Telefon: 010-225 50 00 fax: 0920-22 84 11
E-post: norrbotten@lansstyrelsen.se
Internet: www.lansstyrelsen.se/norrbotten

ISSN: 0283-9636

Områdesinformation

Uppdaterad:	2019-12-17
Kommun:	Gällivare
Läge:	35 km nordost om Gällivare
Markägarförhållanden:	Privat
Områdets totala areal:	20,9 ha
Områdestyp:	Föreslaget område av gemenskapsintresse (pSCI) 2001-06-01 Område av gemenskapsintresse (SCI) 2005-01-01 Särskilt bevarandeområde (SAC) 2011-03-01. Regeringsbeslut M2010/4648/Nm
Ytterligare skyddsform:	Saknas
Berörda samebyar:	Girjas

Innehållsförteckning

Allmänt	4
Vad är en bevarandeplan?	4
Tillståndsplikt och samråd.....	4
Översiktskarta.....	5
Naturtyper och arter som ska bevaras i området	6
Bevarandesyfte.....	6
Beskrivning av området.....	7
Bevarandemål.....	9
Hotbild	10
Bevarandeåtgärder.....	12
Bevarandetillstånd	13
Bilaga 1 - Naturtyper och arter.....	14

Allmänt

EU-länderna jobbar gemensamt för att värna om den biologiska mångfalden och har enats om vilka naturtyper och arter som är extra viktiga att skydda och bevara. Dessa finns listade i art- och habitatdirektivet samt i fågeldirektivet. De områden som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 har pekats ut eftersom de innehåller en eller flera av dessa naturtyper och/eller arter och är ett led i att skydda dessa. Vissa arter och naturtyper i direktiven är prioriterade vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dem. Varje område som ingår i Natura 2000-nätverket föreslås av respektive länsstyrelse och beslutas av regeringen.

Vad är en bevarandeplan?

Över hela Sverige finns idag en stor mängd naturområden som ingår i Natura 2000. Till varje sådant område finns det en bevarandeplan som ur olika aspekter beskriver området och dess syfte, mål och värden. Bevarandeplanen är tänkt att fungera som:

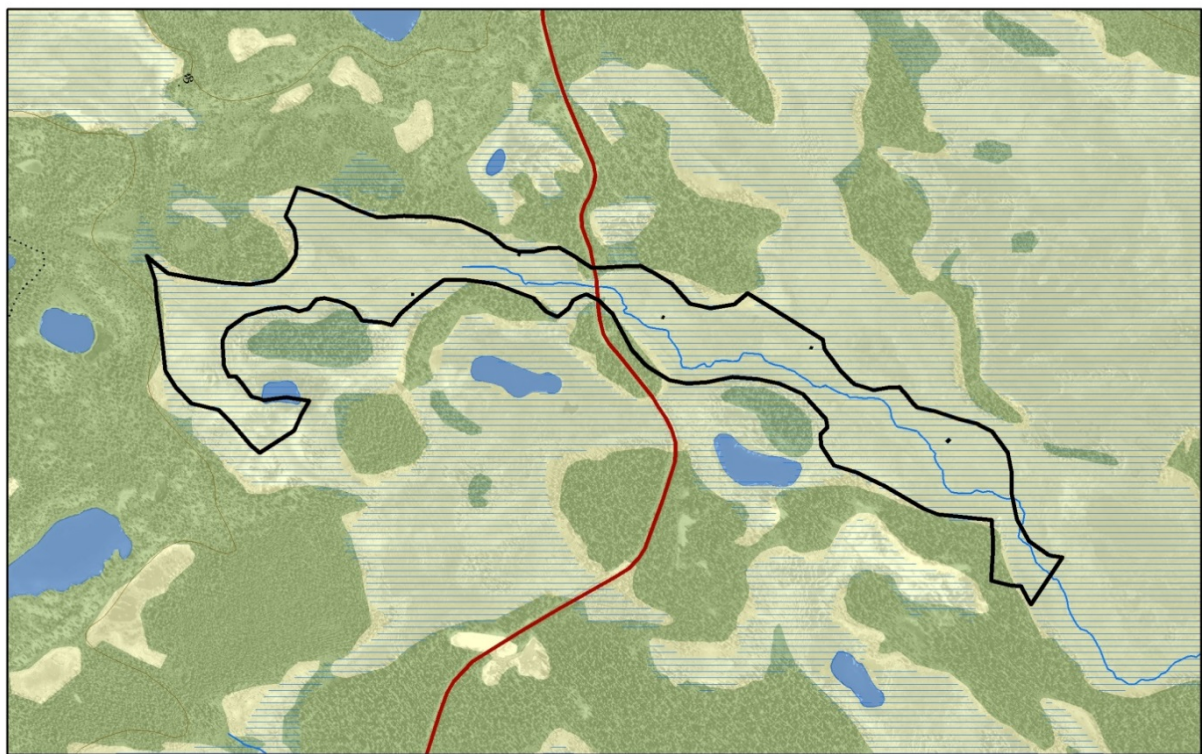
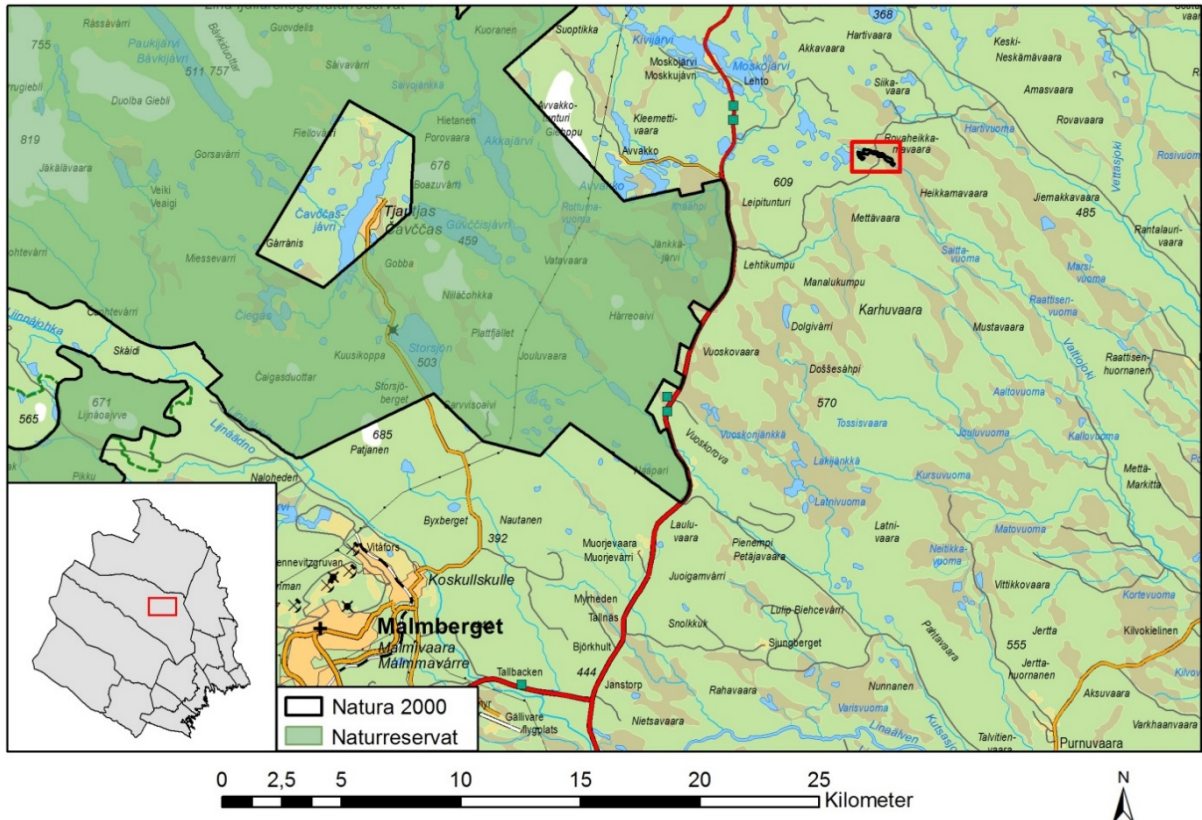
- Ett vägledande dokument för berörda myndigheter, kommuner, exploatörer m.fl. vid eventuella bedömningar och prövningar som kan ske vid exploatering eller andra åtgärder som riskerar att skada Natura 2000-området.
- Ett informationsunderlag vid bedömning av om området är tillräckligt skyddat och för hur området bör skötas för att på bästa sätt upprätthålla eller utveckla de naturvärden som pekats ut där.
- En informationskälla till markägare, brukare, marknadsaktörer och allmänhet om området och vilka värden som är speciella för just där.

Tillståndsplikt och samråd

Särskild lagstiftning gäller för Natura 2000-områden. Detta regleras i miljöbalken, 7 kap. 27-29§§. För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön inom området. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Ett tillstånd får lämnas endast om verksamheten/åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter/åtgärder inte kan skada den eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas. Den får inte heller medföra att arter som avses att skyddas utsetts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av dessa inom området. Särskilda undantag kan göras från detta, men endast med regeringens tillstånd. Mer information om detta finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Översiktskarta

© Länsstyrelsen Norrbotten och © Lantmäteriet

Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (% ¹)
3260	Mindre vattendrag	0,3	<1
7140	Öppna mossar och kärr ²	20,4	98
7160	Källor och källkärr ²	0,3	1
7230	Rikkärr ²	0,2	<1

* - Naturtyp prioriterad inom EU

¹) Andelen utpekade naturtyper i området behöver inte uppgå till 100 % av arealen.

²) Fastställd av regeringen.

Ovan redovisas naturtyper från art- och habitatdirektivet som pekats ut som värdefulla i området. Utpekade arter saknas. Det baseras på bästa tillgängliga kunskap, vilket för vissa områden skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har i dessa fall för avsikt att föreslå ändringarna till regeringen när tillfälle ges.

Information om naturtypernas utbredning inom området finns i kartverket Skyddad natur. Det finns på Naturvårdsverkets hemsida och hittas genom att där söka på "kartverket skyddad natur". Kartan över naturtyper hittas under Naturtypskarteringar. Kunskapen om Natura 2000-områdena utvecklas dock ständigt, kontakta därför Länsstyrelsen i Norrbotten vid behov av aktuell information.

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet för områdets bevarande är att det (enligt 16§ Förordningen om områdesskydd) ska bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att upprätthålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna på biogeografisk nivå, dvs. för hela nätverket. Det enskilda Natura 2000-områdets syfte är också att lokalt bevara eller återskapa ett gynnsamt bevarandetillstånd för de naturtyper som utpekats.

Prioriterade bevarandevärden

Heikkamavuoma har pekats ut som Natura 2000-område för slåttermyrens höga natur- och kulturhistoriska värden. Slåttermyren har traditionellt använts som en viktig källa till vinterfoder. Det har skapat en unik miljö med ett rikt växt- och djurliv och kulturlämningar i form av hölador och sildämmen. Slåttern hindrar igenväxning och unika lavar trivs på ladornas åldrade trä. Många vadarfåglar verkar gynnas i sitt födosök av insekter på den slagna myren. Slåttermyrar som hålls i god hävd är därför viktiga att bevara. Marktypen utgör även livsmiljö för en rad olika våtmarksmossor och andra fuktälskande organismer.

Syftet med området är att bevara den värdefulla naturmiljön med sin speciella karaktär och stora biologiska mångfald. Slåttermyn ska ges förutsättningar att upprätthålla eller förbättra sina höga värden knutna till naturtypen.

Prioriterade åtgärder

Naturtyperna ska få den skötsel som krävs för att upprätthålla eller förbättra sina höga värden knutna till naturtypen.

Gynnsam bevarandestatus

En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när:

1. Dess naturliga eller hävdvbetingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande.
2. Den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den ska kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under en överskådlig framtid.
3. Bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Heikkamavuoma är en slåttermyr som ligger 10 km sydost om Skaulo, i nordöstra delen av Gällivare kommun. Myren lär ha använts redan på 1600-talet enligt vissa källor och har hävdats på traditionellt sätt i flera generationer ända fram till idag. Den geniala konstruktionen med dämmen och styrarmar samt den långa tiden av hävd gör slåttermyn unik. Få andra slåttermyrar i Sverige har skötts utan avbrott så länge. På myren finns även slåtterlador och gamla myrhässjor. Sammantaget gör detta att Heikkamavuoma har mycket höga natur- och kulturmiljövärden.

Heikkamavuoma slåttermyr är långsmal och övergår successivt i ett mycket större våtmarkscomplex i öster. Den djupa bäcken Heikkamajoki har både gädda och öring och rinner österut genom området i vindlande former. En grusväg delar myren med en vägbank där vattenflödet upprätthålls av två vägtrummor.

Myren Heikkamavuoma har tidigare brukats samfällt över ett mycket större område. Natura 2000-området omfattar idag två fastigheter, varav den västra större slogs med lie ända fram till mitten på 1970-talet. Myrhöet användes på den tiden som komplement till gårdens mjölkkor när hårdvallshöet inte räckte. Myrslåttern började kring första augusti. Under

slåttern övernattade man i en äldre torvkåta vid myren. Vid slåttern lämnades ca 4 cm stubb för att inte vatten på myren skulle tränga in i de ihåliga stråna och orsaka röta. Längs bäcken och på vissa blöta ställen användes snöskor för att inte sjunka ner i myren. Det finns slukhål i västra delen att akta sig för. Ibland kunde höet torkas direkt på marken, men vanligen fick det hässjas i någon myrhässja. Höet förvarades sedan i slåtterlador på myren och hämtades på vinterföret med häst eller på senare tid med snöskoter. Längre tillbaka kunde man hålla på och slå myren ända in på hösten tills snön kom. På senare tid när man använde motormanuell slåtterlie tog det ungefär tre veckor. Myren kunde ge så mycket som 7 ton myrhö.

För tre generationer sedan byggdes ett dämme vid sjön Lauttajärvis utlopp, för att kunna reglera vattennivån till Heikkamavuoma. Dämnet flyttades på senare tid till inloppet av själva Heikkamavuoma. Förutom dämnet vid inloppet till myren finns ytterligare 5 dämmen med styrarmar för att leda ut vattnet från bäcken över myren. Dämmena har lagts på platser där bäcken kröker, för att på så sätt få bättre fart på vattnet när det ska ledas ut längs styrarmarna över myren. Styrarmarna är gjorda av timmerstockar som staplats på en meters djup i myren och tätats med torv. Vid styrarmarna finns möjlighet att dämna vattnet i bäcken med luckor av brädor.

Myren sköts genom att stänga dämnet vid inloppet och öppna dämmena vid styrarmarna en till två veckor före slåtter. På så sätt torkar myren upp något och blir lättare att slå.

Efter slåttern, sent på hösten/början av vintern öppnas dämnet vid inloppet och dämmena vid styrarmarna stängs. Nu stiger vattennivån på myren till ungefär 20-30 cm. När det börjar frysa är det viktigt att åka skidor eller gå med snöskor och packa ihop snösörjan vid bäcken så att vattnet fortsätter sila över myren och bilda en metertjock svallis. Den tjocka svallisen kväver effektivt sly och risväxter som dör av syrebrist. På våren får isen smälta i sin egen takt och dom döda växtdelarna sköljs bort med det höga vattenflödet.

Så börjar man om igen med att stänga dämnet vid inloppet och öppna dämmena vid styrarmarna en till två veckor före slåttern.

1998 återupptogs hävden i Heikkamavuoma efter ett uppehåll på drygt tjugo år. Då hade en del sly börjat växa in på myren och fick först röjas bort. Myrhöet kom till en början att användas som stödutfodring till renar och miljöstödet gav viss ersättning för slåtterarbetet på myren. Slåtterlador och styrarmar restaurerades i ett femårigt projekt runt år 2004. Idag finns det sju slåtterlador kvar på myren. Hannar av sädesärla och gulärla syns ofta sitta på taken. Det finns även äldre myrhässjor kvar på myren. Heikkamavuoma har inte slagits på några år, men dämmena sköts och håller undan sly och risväxter. Det vore önskvärt att hävden återupptogs för att bevara natur- och kulturvärden och för att föra kunskapen om slåttermysrens skötsel vidare.

Myrens vegetation domineras av flaskstarr, strängstarr, dystarr, sjöfräken, vattenklöver och kråklöver. Andra vanligt förekommande arter är dybläddra, nordspira, rostull, tuvsäv och

trådstarr. Största delen av myren är fattig till intermediär men det finns ett mindre rikkärrsområde i sydväst. Det förekommer även ett par källor med källkärr i området. De dominerande vitmossorna i området är klyvbladsvitmossa och björnvitmossa tillsammans med mossor som kärrkrokmossa, blek skedmossa och mässingmossa. I rikare delar finns bland annat myruddmossa, korvskorpionmossa och stor skedmossa.

Bevarandemål

Bevarandemålet beskriver det tillstånd som ska råda när naturtypen har uppnått gynnsamt bevarandetillstånd och genom detta också på bästa sätt fyller sin funktion i Natura 2000-nätverket. Det är tänkt att fungera som en vägledning vid t.ex. skötselplanering och uppföljning men utgör också ett viktigt underlag vid tillståndsprovning. De angivna arealerna får avvika från bevarandemålen om det är till följd av naturliga förändringar. För en beskrivning av naturtyperna, se Bilaga 1.

Mindre vattendrag 3260

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på 0,3 ha. Den ska utgöras av ett naturligt vattendrag som hyser en variation av strömhastigheter, vegetation och strandstrukturer samt har en naturlig hydrokemi. Naturtypen ska hysa typiska arter av kärlväxter och/eller ryggradslösa djur.

Öppna mossar och kärr 7140

Naturtypen ska ha en fortsatt areal på minst 20,4 ha. Den ska utgöras av en öppen torvbildande våtmark med intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Omgivande skog ska vara intakt i sådan utsträckning att den utgör en fungerande naturlig buffertzona som t.ex. förhindrar läckage av näring och sediment. Inga körskador eller diken med avvattnande effekt ska finnas. Den ska hysa för naturtypen typiska arter av kärlväxter och mossor.

Källor och källkärr 7160

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 0,3 ha. Den ska sakna körskador och ha intakta hydrologiska förhållanden med ett flöde av kallt mineralrikt vatten och en opåverkad hydrokemi. Omgivande skog ska vara intakt i sådan utsträckning att den utgör en fungerande naturlig buffertzona som t.ex. förhindrar läckage av näring och sediment. Vegetationen ska vara tydligt källpåverkad och hysa för naturtypen typiska arter av kärlväxter och mossor.

Rikkärr 7230

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 0,2 ha. Den ska ha intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar bl.a. en hög grundvattennivå, avsaknad av körskador eller diken med avvattande effekt, ingen påverkan av gödande ämnen samt att den karaktäriseras av ett naturligt högt pH till följd av en stadig tillgång till baskatjonrikt vatten. Kärret ska domineras av typiska arter av kärlväxter och/eller mossor. Omgivande skog ska vara intakt i sådan utsträckning att den utgör en fungerande naturlig buffertzoon som t.ex. förhindrar läckage av näring och sediment.

Typiska arter

De typiska arterna är arter som valts ut eftersom de är knutna till viktiga strukturer eller funktioner i naturtypen eller själv utgör ett värde. De är ofta känsliga och reagerar då snabbt på negativ förändring. Detta gör att de är positiva indikatorer för naturtypen och deras förekomst utgör därmed en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. En generell förutsättning för gynnsam bevarandestatus är att ingen påtaglig minskning ska ske av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.

Hotbild

Nedan beskrivs ett antal potentiella hot mot Natura 2000-området. Hoten som redovisas är exempel på verksamheter och aktiviteter som kan åstadkomma en negativ påverkan på de utpekade naturtyperna. Texten syftar till att vara vägledande och även andra hotbilder än de som beskrivs här kan bli aktuella. De faktorer som är av global karaktär, till exempel klimatförändringar och luftföroreningar tas inte upp i bevarandeplanen. Vid prövning tas ingen hänsyn till om en verksamhet sker inom eller utanför Natura 2000-området, utan så länge negativa effekter riskerar att uppstå för de utpekade värdena så bedöms det som ett hot.

- Skogliga åtgärder i anslutning till områden kan vara skadliga genom att de påverkar hydrologin inom området. Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket som gödsling, kalkning, markberedning och dikning rubbar det naturliga tillståndet genom t.ex. en förändring av den lokala mark- och vattenkemin och hydrologin. Markberedning, dikning och körskador riskerar även att skada intilliggande bäck- eller våtmarksmiljö genom exempelvis grumling, gödning och utfällning av skadliga ämnen.
- Brytning av mineral inom eller i anslutning till området kan skada samtliga naturtyper, med konsekvenser som t.ex. förlust av naturtyp, sänkt grundvattennivå och utsläpp av slam och skadliga ämnen i markerna och vattendrag. Även föregående prospektering kan innebära ett negativt ingrepp i naturmiljön.

- Brytning av torv inom eller i anslutning till området kan utgöra ett hot mot områdets naturliga struktur, dynamik och hydrologi.
- Dikning eller andra åtgärder med avvattande effekt (gäller ej sildikessystemet) kan skada naturtypernas tillstånd och biologiska mångfald genom bl.a. sänkt grundvattennivå. Avvattningen riskerar även att frigöra och transportera ut skadliga ämnen samt grumlande partiklar i angränsande vattenmiljö. Äldre befintliga diken orsakar i många fall negativ igenväxning av myren.
- Terrängkörning på barmark kan orsaka mekanisk skada på markskiktet. Detta gäller i synnerhet våtmarker vilka har ett markskikt som är extra känsligt och där det även kan skapas en avvattande effekt. Om terrängkörning måste ske i samband med brukandet av myren ska det därför ske med stor försiktighet så att körskador inte uppstår.
- Åtgärder eller underhåll av vägar i anslutning till vatten, våtmark eller sumpskog kan orsaka skador om de görs på fel sätt. Arbete med väg diken eller byten av vägtrummor är exempel på åtgärder som kan orsaka skador i form av grumling, transport av sediment, avvattning eller orsaka vandringshinder för fisk och andra vattenlevande djur.
- Fysisk påverkan på vattenmiljön eller dess omgivning kan göra skada genom påverkan på dess strukturer, naturtillstånd och vattenföring. Grävning, dämning, rätning, schaktning, muddring, körning på bottnar eller rensning av anslutande diken är exempel på sådana åtgärder och de kan leda till skadade bottnar, grumling, utsläpp av gödande eller på annat vis skadliga ämnen samt skapa vandringshinder (gäller ej dämmen och sildikessystemet).
- Alla typer av åtgärder som leder till utsläpp i vatten är ett potentiellt hot. Detta gäller partiklar som kan orsaka grumling eller färgning av vattnet eller igenslamning av bottnar. Det gäller även all antropogen tillförsel av tungmetaller, bekämpningsmedel, näringsbelastande ämnen eller andra typer av föroreningar och miljöfarliga ämnen.
- Alla andra typer av exploatering t.ex. nybyggnation, utbyggnad eller underhåll av anläggningar, infrastruktur och liknande utgör alla ett väsentligt ingrepp i naturmiljön och kan hota viktiga värden.
- Bortförsel av kulturspår som slätterlador, hässjestöror eller äldre träd på eller kring

slåttermynen gör att värdefulla småbiotoper försvinner. Detta missgynnar den biologiska mångfalden.

- Utebliven hävd eller felaktig skötsel orsakar igenväxning vilket kan leda till förlust av livsmiljöer och biologisk mångfald.
- Etablering av invasiva arter kan utgöra ett hot mot det naturliga artsamhället.

Bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna i området ska leda till att de uppsatta bevarandemålen uppfylls över tiden. Det innebär att området måste ha ett tillfredställande skydd mot bland annat exploatering, samt att de skötselkrävande naturtyperna får den skötsel som krävs för att de ska nå eller upprätthålla ett gynnsamt bevarandetillstånd.

Områdets skydd

Myren omfattas i dagsläget inte av något annat formellt områdesskydd och detta skulle på sikt vara önskvärt. Den ligger dock inom Sveaskogs ekopark Karhuvaara vilket gör att en stor del av skogen kring myren omfattas av naturvårdsavtal och därmed inte får avverkas. Ytterligare områdesskydd är därför inte prioriterat i nuläget men myren omfattas av Länsstyrelsens myrskyddsplan.

Slåttermynen har under lång tid skötts enligt en särskild åtagandeplan och hävdats privat. Sedan 2014 saknar området hävd.

Skötselåtgärder

Området ska bevaras med lämplig och regelbundet återkommande slåtter så att myren inte växer igen med olika risväxter, buskar eller sly. Graden av hävd ska anpassas så att slåttermynen varken tillförs eller utarmas på näring. Myrslåttern ska vara anpassad så att det inte ansamlas växter eller växtrester, s.k. förna.

För att behålla vegetationens sammansättning måste slåttern ske vid rätt tidpunkt. Om den sker för tidigt kan växtarter som är beroende av att sprida sig med frön, ännu inte hunnit gå i frukt. Om den sker för sent har det ingen större biologisk effekt. Fodret får dessutom sämre näringsvärde.

Slåttermynen ska hävdas med hjälp av klippande eller skärande redskap, exempelvis lie eller motormanuell lie. Andra redskap ger trasiga/avslitna snitt, vilket ökar risken för uttorkning och infektioner på vegetationen. Slåtterhöjden ska vara låg, men inte understiga myrens vattennivå. Om snittytan hamnar under vattnet ökar risken för svampangrepp och röta.

Redskap som finhackar och sprider slåttermaterialet är inte lämpligt eftersom det kväver mossorna och/eller övergödslar myren.

Efter slåtter kan myrhöet med fördel ges möjlighet att hinna fröa av sig före bortförel. Att hässja eller vända höet vid torkning på marken har en positiv effekt. Skörden får inte lämnas kvar på marken efter torkning eftersom det kväver myrvegetationen. Röjs sly på myren ska det föras bort så att det inte ligger kvar och kväver vegetationen.

För att inte slåttermyn ska utarmas på näring måste den fortsätta skötas på samma sätt som i äldre tider där vattennivån reglerades genom öppning och stängning av översilningsdiken och/eller dämmen.

Bevarandetillstånd

Området har i dagsläget och under lång tid tillbaka fått en ändamålsenlig skötsel och hyser höga naturvärden. Myrslåttern behöver återupptas inom några år för att myren inte ska växa igen. De utpekade naturtyperna bedöms dock i dagsläget ha ett gynnsamt bevarandetillstånd inom området.

Bilaga 1 - Naturtyper och arter

Enligt Naturvårdsverkets vägledning för svenska naturtyper och arter.

3260 – Mindre vattendrag

Beskrivning

Små till medelstora naturliga vattendrag eller delar av vattendrag i flacka landskap samt i skogs och bergslandskap. Naturliga variationer av vattenståndet och skiftande vattendynamik, med lugna till forsande vattendragssträckor, skapar en variation av strandmiljöer och bottenar med förutsättningar för hög biologisk mångfald. Vattendragen har en vegetation med inslag av flytbladsväxter, undervattensväxter och/eller akvatiska mossor. Naturtypen kan delas upp i två undergrupper, en "flytbladstyp" och en "mosstyp".

"Flytbladstypen" utgör hela eller delar av vattendrag i jordbrukslandskapet eller andra flacka delar av avrinningsområdet. Dessa vattendrag eller delar av vattendrag är mer eller mindre lugnflytande, relativt öppna (solbelysta) och har ofta ett relativt näringsrikt sediment.

"Mosstypen" utgör naturliga vattendrag med förekomst av olika arter vattenmossa (t ex *Fontinalis*) och annan karaktäristisk vegetation. Även dessa vattendrag kan i delar vara öppna och solbelysta, men har generellt mer strömmande vatten och steniga bottenar.

Naturtypen omfattar vattendrag av strömordning oftast mindre än 4 och/eller en årsmedelvattenföring lägre än 20 m³/s. Naturtypen avgränsas mot land av medelhögvattenlinjen.

För att tolkas som denna naturtyp bör vattendraget, i huvuddelen av sin sträckning, ej vara avsevärt påverkat av eutrofiering, försurning eller fysisk påverkan (kontinuitet, hydrologi, markanvändning i närmiljö), dvs. statusen enligt vattenförvaltningen får ej vara dålig eller otillfredsställande.

Förutsättningar för bevarande

Vattendragets variation gällande bottensubstrat, vegetation och strandstrukturer förutsätter oreglerad vattenföring. Den naturliga vattendynamiken är därmed en förutsättning för att upprätthålla livsmiljön för naturligt förekommande arter. Fria vandringsvägar i vattendraget såväl som i anslutande vattensystem (frånvaro av antropogena vandringshinder är en förutsättning för många av naturtypens arter).

Naturliga omgivningar med strandskog/svämskog, våtmarker och mader behövs för att upprätthålla livsmiljöer, vattenkvalitet och en naturlig näringsomsättning. Strandskogen är viktig för beskuggning av strandnära partier och för tillgången på substrat i form av nedfallande material, stambaser, socklar och död ved i eller i anslutning till vattendraget. I låglänta delar och på finkorniga jordar, där vattendrag tillåts meandra, karakteriseras den naturliga närmiljön av omväxlande erosions- och sedimentationspartier med regelbundet blottlagd jord och förekomst av branta strandbrinkar.

God vattenkvalitet är avgörande för många av naturtypens typiska arter. Vattensystemen är normalt näringsfattiga i de övre delarna och mer näringsrika i de nedre. Inom ramen för naturtypen förekommer dock flera olika vattenkemiska förhållanden. Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är att god eller hög ekologisk status enligt vattenförvaltningen uppnås eller bibehålls.

Gynnsamt tillstånd/bevarandestatus förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller en viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

Långsiktigt livskraftiga bestånd av naturtypens arter förutsätter en för naturtypen naturlig artsammansättning utan negativ inverkan av främmande arter eller fiskstammar.

Många mindre vattendrag är påverkade av reglering, fragmentering, påverkade närmiljöer, försämrade vattenkvalitet och förekomst av främmande arter. Förhållanden avseende vattenföring, flödesdynamik och vattenkvalitet bör bibehållas eller förbättras medan effekterna av fragmentering och annan fysisk påverkan minimeras. Många vattendrag är i behov av restaurering. Förutsättningarna för gynnsam bevarandestatus är att god eller hög ekologisk status enligt vattenförvaltningen uppnås eller bibehålls.

7140 - Öppna mossar och kärr

Beskrivning

Habitatet är heterogent och omfattar ombrotrofa och minerotrofa, fattiga till intermediära, öppna eller mycket glest trädbevuxna myrar. De myrtyper eller myrelement som kan inkluderas är plana eller svagt välvda mossar och tillhörande laggkärr, nordlig mosse, plana (topogena) kärr, sluttande (soligena; lutning >3%) kärr - i synnerhet backkärr (lutning >8%) - samt torvbildande mader (sumpkärr). Torvtäcket är normalt minst 30 cm djupt, men kan vara tunnare i unga myrar. Gungflyn, mjukmattegolvet med vanligen mossrik vegetation som p.g.a. luftvävnad i rotsystemet flyter på vatten eller lös gyttja, inkluderas oavsett torvdjup.

Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre tubbildningar. Trädsikt bestående av träd högre än tre meter får inte ha mer än 30% krontäckning.

Två undergrupper kan urskiljas: Svagt välvda mossar samt kärr och gungflyn (kan indelas i fattiga och intermediära för uppföljningen).

Myrens hydrologi och hydrokemi får inte vara starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Slåtter kan bedrivas. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges.

Förutsättningar för bevarande

För att öppenheten ska kvarstå så förutsätter naturtypen intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga förändringar. För de limnoga våtmarkerna och maderna inom naturtypen förutsätter det också en naturlig vattenregim i anslutande vattendrag och sjöar.

De hydrologiska och hydrokemiska förhållandena behöver upprätthållas också för att bevara variationen av strukturer/formelement (ex. tuvor, höljor, kärrfönster, slukhål, dråg, gungflyn) och olika vegetationstyper som naturligt finns i naturtypen samt motverka negativa vegetationsförändringar och igenväxning orsakad av dränering eller luftburet nedfall av näring.

Den karakteristiska vegetationen och strukturerna är också en förutsättning för många av de typiska arterna som har sin livsmiljö inom naturtypen. Gynnsamt tillstånd/bevarandestatus förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

7160 – Källor och källkärr

Beskrivning

Källor och fattiga till intermediära källkärr som påverkas av ständigt strömmande mineralrikt grundvatten. Små källbäckar kan förekomma. Källmiljön och källbäckarna karakteriseras av jämn och låg vattentemperatur.

Den källpåverkade vegetationen är särpräglad och förekommer ofta fläckvis vid källan och bäckarna. Även de fattigaste varianterna av intermediär källkärrsvegetation som domineras av skapaniaarter och klyvbladvitmossa ingår i habitatet. I källorna eller källmyrarna kan järnockrabildning förekomma (nordliga järnockrakärr).

Torvdjupet kan understiga 30 cm. Morfologiska strukturer i torven är sällsynt och utgörs i så fall av mindre sträng- och flarkbildningar samt källkupoler. Habitatet är vanligtvis litet och inkluderar både solexponerade och beskuggade källmiljöer. Trädsiktet kan ha en krontäckning mellan 0-100%.

Källmiljöerna har en speciell flora och fauna som varierar med mineralsammansättning och krontäckningsgrad. Vartefter påverkan av källflödet avtar övergår vegetationen successivt i annan myr- eller sumpskogsvegetation. Habitatet förekommer framför allt i den boreala regionen.

Källans och kärrets hydrologi och hydrokemi får inte vara starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges.

Förutsättningar för bevarande

Förutsättningarna för att naturtypen ska finnas är en ständig tillgång på framspringande källvatten, med hög mineralhalt. Naturtypens fortlevnad med naturlig variation av strukturer/formelement (ex. källdråg, källkupoler) och vegetation förutsätter också intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga förändringar

I öppna källor och källkärr kan hävd i form av återkommande röjningar, slåtter eller extensivt bete vara en förutsättning för att naturtypens naturvärden knutna till den öppna miljön ska bibehållas. Även det strömmande vattnet kan stå för en naturlig störning som upprätthåller den öppna miljön.

För att källor och källkärr i sumpskog och på myrar med lång skoglig kontinuitet skall upprätthållas måste skogsbruk undvikas eller bedrivs med stor naturvårdshänsyn.

Den karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många arter som har sin livsmiljö inom naturtypen. Gynnsamt tillstånd/bevarandestatus förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

7230 – Rikkärr

Beskrivning

Minerotrofa myrar och rika källmiljöer oavsett lutning och förekomster av morfologiska strukturer, där ständig tillförsel av basrikligt vatten från omgivningen sker. Detta medför att pH-värdet i myren vanligen är 6 eller högre. Habitatets utbredningsområde överensstämmer med områden där berggrunden och/eller jordtäcknet är rikt på basjoner, vanligtvis kalcium. Rikkärren är generellt oligotrofa-mesotrofa och näringsbegränsade då kalcium komplexbinder fosfat.

Torvdjupet är ofta grundare än i fattigare myrar och kan understiga 30 cm, men bottenskiktet byggs upp av rikkärrensindikerande brunmossor (t ex släktena *Scorpidium* och *Campylium*) eller i vissa fall vitmossor. Morfologiska strukturer i torven utgörs i de fall de förekommer av tubbildning, mindre sträng- och flarkbildningar och källkupoler.

Både öppna och trädklädda rikkärr inkluderas i habitatet, vilket kan ha en krontäckning av 0-100%. Vegetationen domineras av olika halvgräs och örter. Rikkärren har en speciell flora och fauna som varierar med t ex krontäckningsgrad, kalkhalt och näringsförhållanden.

Tre undergrupper kan urskiljas:

- Öppna hävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Öppna ohävdade rikkärr (krontäckning 0-30%)
- Trädklädda och videbevuxna rikkärr (krontäckning 30-100%)

Kärrets hydrologi och hydrokemi får inte vara tydligt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges. Rikkärr är ofta störningsgynnade eller beroende av hävd, särskilt i södra Sverige har ängsbruk och betesdrift påverkat vegetationens sammansättning. Många rikkärr som inte fortsatt hävdas växer igen till sumpskog. Rikkärr stadda i igenväxning på grund av fysiska ingrepp eller utebliven hävd ska fortfarande hysa störningsgynnade arter eller vara möjliga att återställa utan omfattande insatser. Naturliga störningar kan dock medföra stabil rikkärrsvegetation även om krontäckningen är hög.

Förutsättningar för bevarande

Förutsättningarna för att naturtypen ska finnas är en ständig tillgång på baskatjonrikt vatten. Naturtypens fortlevnad med naturlig variation av strukturer/formelement (ex. tuvbildning, mindre sträng- och flarkbildningar och källkupoler) och vegetation förutsätter också intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga förändringar

Till rikkärr är en speciell biologisk mångfald knuten och den karakteristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många arter som har sin livsmiljö inom naturtypen. Gynnsamt tillstånd/bevarandestatus förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

Länsstyrelsen
Norrbotten